

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Kotelnikov, A. A., 2012. Metody pozitivnoj motivacii ohrany okruzhajushhej sredy [Methods of positive motivation for environmental protection], *Vestnik Tambovskogo universiteta. Serija: Gumanitarnye nauki, № 4*. Dostupno: <<https://cyberleninka.ru/article/n/metody-pozitivnoy-motivatsii-ohrany-okruzhayuschey-sredy>>.
2. Nasledov, A. D., 2004. *Matematicheskie metody psihologicheskogo issledovanija* [Mathematical methods of psychological research], Sankt-Peterburg.: Rech, 392 s.
3. Sidorenko, E. V., 2000. *Matematicheskie metody obrabotki v psihologii* [Mathematical processing methods in psychology], Sankt-Peterburg: Rech, 350 s.
4. Sterligova, E. A., 2012. *Jekologicheskaja psihologija* [Environmental psychology], Perm: Perm. gos. nac. issl. un-t., 212 s.
5. Fetisov, V. S., 2018. *Paket statistichnogo analizu danih Statistica: navch. posib* [Statistical data analysis package Statistica], Nizhin: NDU im. M. Gogolja, 114 s.
6. Andryukhina, L., Fadeeva, N., Negri, G., 2017. Development of ecological culture of students in the process of intercultural communication in foreign language. *The Education and science journal*, 19, 47–74. DOI: 10.17853/1994–5639–2017–8–47–74.
7. Leijen, Å., Pedaste, M., Lepp, L., 2020. Teacher agency following the ecological model: how it is achieved and how it could be strengthened by different types of reflection. *British Journal of Educational Studies*, 68:3, 295–310, DOI: 10.1080/00071005.2019.1672855
8. Mónus, F., 2020. Environmental perceptions and pro-environmental behavior – comparing different measuring approaches. *Environmental Education Research*. DOI: 10.1080/13504622.2020.1842332.
9. Zandvliet, D., 2019. Ecological education via “islands of discourse”: teacher education at the intersection of culture and environment. *Journal of Outdoor and Environmental Education*, 22, 145–157. DOI: <https://doi.org/10.1007/s42322-019-00037-3>.

DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2020-29-378-388>
УДК 378:37.091.12

Шевченко Руслан Іванович,

кандидат військових наук,
доцент кафедри тактики та загальновійськових дисциплін,
Інститут Військово-Морських Сил
Національного університету «Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна
ORCIDID: <https://orcid.org/0000-0002-6398-6297>
ivanonifrich@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ БЛОКІВ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ СТУПЕНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ВМС ЗСУ

Анотація. У статті наголошено на необхідності готувати майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ так, щоб вони ставали нешаблонно мислячими офіцерами-лідерами, які вміють прогнозувати власну діяльність, планувати діяльність підлеглих, піддавати всебічному й об'єктивному аналізу обстановку чи ситуацію, що склалася, передбачати хід подій і в умовах гострого браку часу приймати ефективні рішення.

У статті охарактеризовані основні компоненти (блоки) компетентнісної моделі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ в закладах вищої військової освіти України; репрезентовані основні блоки компетентнісної моделі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ з акцентуванням уваги на групах компетентностей та рівнях їхнього визначення, базованих на основних вимогах до формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ.

Модель формування професійної компетентності випускника на основі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ в закладах освіти складається з комплексних блоків. Цільовий блок окреслює мету й завдання освітнього процесу. Структурно-функціональний блок містить мету й завдання освітнього процесу, теоретико-практичні засади, розкривається процес і результат освітньо-професійної підготовки, виражений системною якістю – компетентністю, що забезпечує готовність і здатність майбутнього офіцера до успішної професійної діяльності. Блок контролю й оцінювання передбачає визначення рівневості набуття відповідних компетентностей.

Передбачено формування таких груп компетентностей: соціально-психологічних, морально-етичних, мовних; командних, лідерських; загальнонаукових та інформаційних; професійних; військово-спеціальних; науково-педагогічних. Виокремлено зовнішні впливи на організацію та реалізацію освітнього (освітньо-професійного) процесу, що визначають якість освітніх послуг, успішність, формування та збереження мотивації до діяльності, дотримання вимог освітньої (освітньо-професійної програми) тощо. Запропоновано чотири рівні оцінювання сформованих компетентностей. Окреслено поетапний ступеневий характер реалізації компетентнісної моделі.

Ключові слова: Військово-Морські Сили (ВМС); Збройні Сили України (ЗСУ); майбутні офіцери; ступенева підготовка; компетентнісна модель

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Готовність майбутніх офіцерів Військово-Морських Сил України до захисту Батьківщини, виконання посадових обов'язків у підрозділах і на кораблях, передбачає сформованість широкого кола компетентностей, яких майбутній офіцер набуває на різних етапах освітнього процесу. Компетентнісна парадигма підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ, орієнтована на сферу професійної діяльності, визначена Стратегією Військово-Морських Сил Збройних Сил України 2035 [11], яка, зокрема, визначає завдання – підготувати нове покоління висококваліфікованих, ініціативних військовослужбовців із розвинутими лідерськими якостями; а також Програмою «Військовий моряк – 2035 – професійність і компетентність», якою передбачена зміна системи кадрового менеджменту, що має зробити професію військового моряка престижною для молоді, забезпечити можливість утримувати на військовій службі висококваліфікований персонал, розв'язати проблему втрати кадрів, запровадити принципи, підходи та цінності країн НАТО в систему військової освіти, підготувати нове покоління висококваліфікованих, ініціативних військовослужбовців із розвинутими лідерськими якостями [7]. Система вищої освіти, яка має підготувати військового моряка до виконання обов'язків за посадою з першого дня його призначення, має переформатувати зміст підготовки, який повинен відповідати сьогоденню. Зазначимо, що Програма визначає рівень професійної компетентності як «показник рівня підготовленості військовослужбовця, спроможного з високою якістю та ефективністю

виконувати свої обов'язки на конкретній посаді», що має бути реалізовано в професійних стандартах, освітніх програмах та змістовно-технологічному складнику освітнього процесу підготовки майбутніх військово-морських фахівців, зокрема й офіцерів [7].

У сучасних умовах основу обґрунтування змісту вищої військової освіти становить компетентнісний підхід, що передбачає розроблення компетентнісно орієнтованих моделей підготовки військових фахівців. Потребують наукового обґрунтування та чіткого визначення методологічні засади створення таких моделей, які передбачають сукупність підходів до формування професійних компетентностей (здатностей) та компетенцій (посадових обов'язків), алгоритми їхнього визначення, структуру тощо [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробляючи модель підготовки майбутніх офіцерів ВМС у вітчизняних закладах освіти, враховуємо концептуальні положення теорії педагогічного моделювання (К. Гнездилової [2], І. Драч [3], Є. Лодатко [4], Г. Савченко [8], Ю. Шапрана [10] та ін., а також документи Міністерства оборони України [5] та ЗВО [6], що визначають зміст процесу навчання майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ.

Аналіз досліджень дає можливість зробити висновок, що кожна модель є спрощеним об'єктивно-суб'єктивним відображенням освітнього процесу, відповідно результати її суттєво залежать від концептуальних засад, на яких вона створюється. Розглядається сукупність взаємопов'язаних цілей, що показують загальну концепцію проєктованої моделі, а також компоненти, які демонструють реальні зв'язки в об'єкті, що моделюється. Водночас у процесі створення конкретної моделі науковці змушені нехтувати деякими другорядними елементами, саме тому жодна модель, навіть дуже складна, не може дати повного уявлення про об'єкт вивчення й точно передбачити його розвиток. Відповідно, досліднику доводиться під час створення моделей балансувати на межі їхньої повноти й валідності.

У зв'язку з цим модель має бути гнучкою, динамічною, здатною до змін під час її реалізації до ускладнення або, навпаки, до спрощення. Отже, створити модель, яка є абсолютною копією педагогічного процесу, неможливо, через його організаційні складності, творчий характер, інтелектуальну насиченість [10].

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті визначаємо характеризування основних компонентів компетентнісної моделі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ в закладах вищої військової освіти України. **Завданнями дослідженням** визначаємо: 1) окреслення основних вимог до формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ та 2) окреслення основних блоків компетентностей моделі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ з акцентуванням уваги на групах компетентностей та рівнях їхнього визначення.

3. МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODOLOGY

Методологічну основу статті становлять основні положення теорії пізнання та інформаційний, ресурсний, професійний підходи.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH FINDINGS

Програмою «Військовий моряк – 2035» основною вимогою до результатів професійної підготовки офіцерів, визначено професіоналізм, тобто високий ступінь

оволодіння людиною професійними компетентностями, наявність у неї професійного і психологічного досвіду [7]. Своєю чергою рівень професійної компетентності визначається як показник рівня підготовленості військовослужбовця, спроможного високоякісно та ефективно виконувати професійні обов'язки на конкретній посаді.

Програмою визначено, що рівень професійної компетентності не залишається постійним упродовж усього терміну служби, у зв'язку з чим зауважимо, що майбутній офіцер ВМС ЗСУ здобуває в закладах освіти лише дворівневий базовий ступінь компетентностей (базовий стандартний – на етапі бакалаврату й базовий просунутий – на етапі магістратури), тобто певну сукупність знань, умінь та навичок, особистих якостей, що дає можливість підготувати добре мотивований, професійний і компетентний військовий персонал, налаштований на перемогу, щоби забезпечити необхідний сучасний рівень бойових дій ВМС ЗСУ та безпеку на морі. Набуття достатнього рівня професійної компетентності курсантів потребує організації освітнього процесу на засадах його гнучкості й адаптованості до швидкої зміни теоретичного та практичного складника з урахуванням потреб сьогодення; забезпечення процесу надання освітніх послуг необхідними ресурсами, управління ними та покращення [7].

Аналіз Стратегії Військово-Морських Сил Збройних Сил України 2035, Програми Військовий моряк – 2035 дає можливість констатувати, що зміст цих документів націлює систему військово-морської освіти на підготовку офіцерських кадрів, здатних до розв'язання управлінських завдань в умовах високого рівня загроз національній безпеці України, і характеризується підвищеними вимогами до рівня професіоналізму, що забезпечує здатність перемагати сильнішого супротивника [9].

У зв'язку з цим, перед командуванням закладу вищої освіти директивно ставиться завдання готувати офіцерів-лідерів, які мислять нешаблонно, вміють детально прогнозувати свою діяльність, планувати діяльність підлеглих, а також піддавати всебічному, глибокому й об'єктивному аналізу обстановку, що склалася, передбачати хід подій і в умовах гострого браку часу приймати ефективні рішення [7].

Аналіз керівних документів у сфері вищої військово-морської освіти засвідчує, що йдеться про формування в майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ загальнонаукових, професійних, соціально-комунікативних, командних і військово-спеціальних компетентностей, що зумовлює актуальність розроблення моделі ступеневої підготовки з урахуванням її структурних компонентів (професійний військово-морський компонент, лідерський, мовний, інформаційно-аналітичний компонент, методичний), про що йшлося в попередніх авторських доробках. Щодо компетентнісного підходу, визначеного змістом керівних документів у сфері розбудови ВМС ЗСУ, акцентуємо увагу на його перспективності щодо забезпечення якості військово-морської освіти.

Актуалізуючи модель ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ, акцентуємо увагу, що моделювання педагогічного процесу, орієнтоване на цілеспрямоване формування значущих професійних характеристик (компетентностей) майбутнього офіцера, дає можливість представити цей процес у динаміці, з виокремленням структурно-функціональних і результативних компонентів та описом відповідних зв'язків і відносин між ними. Модель формування професійної компетентності випускників – майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ – розгорнута в ступеневому освітньому просторі і враховує особливості взаємодії суб'єктів і елементів освітнього комплексу, а також результати професійного та особистісного становлення військового фахівця.

Зазначимо, що запропонована модель – це, з одного боку, результат проектування процесу його професійного становлення майбутнього фахівця – офіцера ВМС ЗСУ, з іншого – перелік тих результатів, яких досягають у процесі освітньої діяльності, з урахуванням таких принципів:

- поетапного формування компетентностей на основі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ у вітчизняних закладах вищої військової освіти;
- практичної спрямованості в підготовці курсантів з урахуванням військово-морської специфіки майбутньої професійної діяльності;
- диференційованого та індивідуального й особистісно-орієнтованого підходів до навчання і виховання курсантів;
- систематичності й послідовності;
- багаторівневості освітніх завдань;
- синергетичності освітньо-професійного процесу.

Запропонована модель формування професійної компетентності випускника на основі ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ в закладах освіти складається комплексних поетапних блоків: цільового, структурно-функціонального, контролю й оцінювання. Коротко охарактеризуємо основні компоненти кожного з них.

Цільовий блок окреслює мету й завдання освітнього процесу. Структурно-функціональний блок містить теоретико-практичні засади і розкриває процес і результат освітньо-професійної підготовки. Він виражений системною якістю – компетентністю, що забезпечує готовність і здатність майбутнього офіцера до успішної професійної діяльності. Блок контролю й оцінювання передбачає встановлення рівневості набуття відповідних компетентностей.

Враховуючи особливості навчання курсантів – майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ і кваліфікаційні вимоги, виокремимо групи компетентностей, необхідні курсанту для здійснення самостійної військово-професійної діяльності, які не залежать від обраного рівня підготовки, але є вкрай значущими для кожного офіцера:

1. Соціально-психологічні, морально-етичні, мовні компетентності (СПММК) – забезпечують досягнення високих результатів у процесі професійної діяльності, що ґрунтується на ефективній комунікації з колегами й підлеглими, навичках саморегуляції професійної поведінки.

2. Командні, лідерські компетентності (КЛК) – компетентності, що дають можливість курсанту-випускнику ефективно здійснювати організаційно-управлінську діяльність, командувати підрозділом, досягаючи високоякісних результатів, водночас використовуючи особистий авторитет.

3. Загальнонаукові та інформаційні компетентності (ЗНІК) – сприяють ефективній пізнавальній діяльності у сфері засвоєння нових знань, ефективному використанню інформаційних технологій у процесі професійної діяльності.

4. Професійні компетентності (ПК) – дають можливість застосовувати набуті знання у військово-морській практиці.

5. Військово-спеціальні компетентності (ВСК) – професійно орієнтовані на вирішення вузько професійних завдань з урахуванням специфіки посади, яку обіймає офіцер.

6. Науково-педагогічні компетентності (НПК) – професійно орієнтовані на розв'язання завдань розроблення наукових основ подальшого розвитку ЗСУ та ВМС ЗСУ в контексті геополітичних трансформацій та військового партнерства, підготовку висококваліфікованих кадрів військового профілю.

«Компетентнісне ядро» підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ складають ключові компетентності, якими мають володіти всі випускники, а ступінь їхнього формування безпосередньо залежить від напряму й рівня підготовки майбутнього офіцера ВМС ЗСУ. Заклад вищої військової освіти визначає ступінь компетентності випускника з урахуванням вимог Міністерства оборони України, Генерального Штабу Збройних Сил України, Командування Військово-Морських Сил ЗСУ, які є визначальними під час уточнення складу і змісту окреслених груп компетентностей.

За концепцією організація ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ у вітчизняних закладах вищої освіти має освітній (освітньо-професійний) поетапний ступеневий характер.

На початковому етапі (перший (бакалаврський) рівень 1–2 курс) формується ціннісно-мотиваційний складник, що визначає бажання курсанта стати компетентним професіоналом військово-морської справи. На цьому етапі освітня діяльність спрямовується на формування чіткої установки щодо необхідності набуття професійно значущих якостей, знань, умінь та навичок, необхідних для майбутньої професійної діяльності в підрозділах та на кораблях ВМС ЗСУ.

На просунутому етапі (перший (бакалаврський) рівень, 3–4 курс навчання) відбувається поетапне й цілеспрямоване формування професійної компетентності майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ через застосування сучасних традиційних та інноваційних форм організації освітнього (освітньо-професійного) процесу, активного залучення науково-педагогічного складу до формування професійної компетентності майбутніх офіцерів.

На завершальному етапі (другий (магістерський) рівень, 5–6 курс навчання) у курсантів формують здатність до глибокої аналітичної, наукової діяльності, до застосування набутих знань, умінь та навичок на практиці в процесі виконання командирських (професійних) обов'язків у підрозділах та на кораблях ВМС ЗСУ, а також у наукових і освітніх установах.

Модель враховує зовнішні впливи на організацію та реалізацію освітнього (освітньо-професійного) процесу, що визначають якість освітніх послуг, успішність, формування та збереження мотивації до діяльності, дотримання вимог освітньої (освітньо-професійної програми) тощо. З-поміж цих впливів виокремлюємо низку чинників об'єктивного й суб'єктивного характеру, зокрема: недостатній загальноосвітній рівень осіб, що прагнуть до отримання військової спеціальності; прагматичне прагнення випускників закладів загальної середньої освіти здобути безкоштовну вищу освіту, престижну спеціальність, не маючи планів щодо довгострокової служби в ЗСУ; зниження в курсантів, як правило, на третьому курсі, мотивації до навчальної діяльності, що призводить до їхнього відрахування; необхідність виконання замовлення на підготовку офіцерів, що змушує «тягти» курсантів, які не мають прагнення до набуття освіти як мінімум до 4 курсу, за умов, що ці випускники надалі виявлятимуть себе як безініціативні, невмотивовані військовослужбовці, не здатні до командування підрозділами, виконання посадових обов'язків.

Для того, щоби мінімізувати вплив цих чинників, актуальним і важливим визначаємо:

- ретельне перспективне й поточне планування освітньої (освітньо-професійної) діяльності;
- особистісний (особистісно-орієнтований) підхід до навчання;
- постійна мотивація курсантів до формування професійної компетентності;

- контроль стану військової дисципліни, правове, морально-психологічне виховання;
- увага до культурно-дозвільної й соціальної роботи;
- підвищення рівня психолого-педагогічної підготовки викладацького складу.

Звернемо увагу на два взаємопов'язані процеси, одним із яких є контроль (оцінювання) рівня сформованих компетентностей, набутих майбутніми офіцерами ВМС ЗСУ у вітчизняних закладах вищої освіти. Модель оцінювання результатів діяльності у ЗВО, вбудована в модель професійної підготовки фахівця і спрямована на заздалегідь задані результати, орієнтується насамперед на вимоги, що висуваються військово-професійною діяльністю, а вже в другу чергу – на запити й потреби суб'єкта освітнього процесу. У моделі враховано, що організація контролю досягнень діяльності майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ є важливим складником формування компетентності випускника ЗВО, дає можливість коригувати зміст, форми й методи освітнього (освітньо-професійного) процесу на основі зворотного зв'язку.

Звертаючись до практики контролю, відповідно до Положення «Про організацію освітнього процесу в Інституті Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія», треба звернути увагу на різноманіття його форм. На першому етапі встановлюється початковий рівень підготовки абітурієнта на вступному іспиті або за результатами ЗНО, професійно-психологічного відбору. Інформація про стан початкового освітнього рівня важлива для використання для адаптації майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ до освітнього (освітньо-професійного) процесу.

У процесі підготовки, застосовуються такі види контролю, як поточний контроль, самоконтроль, модульний контроль, семестровий контроль, підсумковий контроль. На завершальному етапі навчання передбачає атестацію курсантів (слухачів), яка проводиться після завершення навчання за першим та другим рівнями вищої освіти екзаменаційною комісією [6].

Щоби належним чином оцінити рівень освітньої компетентності курсанта на різних етапах навчання запропоновано такі показники оцінювання компетентностей, які визначають рівні їхньої сформованості.

Рівень А – (відтворення інформації) – засвідчує, що курсант може усно або письмово відтворити вивчений матеріал, визначити його основні моменти, переказати зміст, дати основні визначення та ін.

Рівень Б – (усвідомлення) – курсант може пояснити зміст навчального матеріалу, прокоментувати його, висловити своє ставлення до наданої інформації, переформулювати вивчений матеріал.

Рівень В – (застосування) – курсант може використовувати набуті знання, навички на практиці, інтерпретувати інформацію відповідно до її практичного застосування, розробляти плани та ін.

Рівень Г – (аналіз) – курсант може аналізувати інформацію, вибрати певну стратегію дій, експериментувати, систематизувати інформацію, організувати й управляти своєю діяльністю й давати їй оцінку.

У своїй сукупності рівні А і Б характеризуються як низький показник сформованості компетентностей курсанта. Він засвідчує брак глибоких знань, які потрібні майбутньому офіцеру для реалізації професійних функцій, шаблонне мислення, відсутність творчих ідей, низьку мотивацією тощо.

Рівень В визначає достатній рівень сформованості компетентностей курсанта, який характеризується раціональним мисленням, усвідомленням професійно важливої інформації, здатністю до її використання для виконання поставленого завдання. Якщо наявна позитивна мотивація до військово-професійної діяльності, то дії курсанта є цілеспрямованими й результативними, він здатний аналізувати власну

діяльність, проектувати її з оглядом на специфіку професійних обов'язків.

Рівень Г визначає високий рівень сформованості компетентностей курсанта, який характеризується умінням здійснювати вибір найбільш ефективних форм, засобів і методів у навчанні, що сприяють формуванню компетентностей у повному обсязі. На цьому рівні курсанти в змозі прогнозувати результати навчальної та службової діяльності, самостійно коригувати виявлені недоліки, прагнуть до самовдосконалення, усвідомлюють важливість формування комплексу компетентностей для самореалізації у військово-професійній діяльності.

Сформовані на різних рівнях компетентності майбутнього офіцера ВМС ЗСУ в закладах вищої освіти визначають його загальну професійну комплексну компетентність.

На всіх етапах освітньої (освітньо-професійної) діяльності навчання, виховання, управління (що є важливим складником формування професійної компетентності) має здійснюватися не тільки командирами підрозділів, викладацьким складом, а й усіма офіцерами закладу, які особистим прикладом виконання військового обов'язку демонструють курсантам модель коректної професійної поведінки й діяльності.

Для реалізації запропонованої моделі в ступеневому освітньому (освітньо-професійному) процесі підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ необхідно коректно застосовувати ефективні форми, методи, засоби, прийоми, педагогічний інструментарій, окреслений, зокрема, у Положенні про організацію освітнього процесу в Інституті Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія», а саме: лекція, лабораторне, практичне, семінарське, групове заняття, групова вправа, індивідуальне заняття, тактичне (тактико-спеціальне) заняття та навчання, командно-штабне навчання та воєнна (воєнно-спеціальна) гра, консультація, а також можуть встановлюватися інші види навчальних занять [6].

Отже, освітній процес підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ в закладах освіти являє собою поетапну, цілеспрямовану, організовану, системну діяльність із формування й розвитку в курсантів компетентностей, необхідних для успішного виконання посадових обов'язків.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Запропонована модель формування професійної компетентності майбутнього офіцера Військово-Морських Сил у вітчизняних закладах вищої освіти ґрунтується на комплексному, багатоаспектному підході, який передбачає підвищення ефективності навчальної діяльності курсантів і являє собою структурне утворення, ядро якого становлять сформовані групи компетентностей. Ця модель професійної підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ в закладах освіти спрямована на формування в курсантів цілісного військово-професійного досвіду, що дає можливість розв'язувати різноманітні завдання військово-морської служби. Модель враховує динамічний характер розвитку ВМС ЗСУ, принципово нові завдання, які доводиться вирішувати вітчизняному закладу вищої освіти, що зумовлює необхідність використання в сучасному освітньому процесі нових методичних підходів до процесу формування майбутнього офіцера, який вміє самостійно орієнтуватися в мінливій соціальній та військовій реальності; володіє розвиненими лідерськими командирськими якостями, специфікою професійного мислення; здатний розуміти складність і багатофункціональність розв'язуваних професійних завдань.

Перспективами подальших досліджень вбачаємо конкретизацію основних положень ступеневої підготовки майбутніх офіцерів ВМС ЗСУ.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Артющин, Г., 2015. Сучасні вимоги до змісту та результатів освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах України. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*, Вип. 1, с. 22–29.
2. Гнезділова, К.М., Касярум, С.О., 2011. *Моделі та моделювання в професійній діяльності викладача вищої школи*: навч. посібник, Черкаси: Видавець «Чабаненко Ю.А.», 124 с.
3. Драч, І.І., 2013. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади: Монографія, Київ: «Дорадо-друк», 456 с.
4. Лодатко, Є.О., 2015. Властивості педагогічних моделей: теоретико-методологічний дискурс. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. *Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету*. Зб. наук. праць, Вип. 12(55), Ч. 1, с. 106–113.
5. Міністерство оборони України. Офіційний сайт. Доступно: <<https://www.mil.gov.ua/ministry/normativno-pravova-baza/>>.
6. Положення про організацію освітнього процесу в Інституті Військово-Морських Сил Національного університету “Одеська морська академія”, 2018. Доступно: <<http://fvms.onma.edu.ua/Положення%20про%20організацію%20освітнього%20процесу%20Інституту%20ВМС.pdf>>.
7. Програма Військовий моряк – 2035 професійність і компетентність (ПіК). Доступно:<<https://navy.mil.gov.ua/prezentatsiya-programy-vijskovuj-moryak-2035/>>.
8. Савченко, Г.О., 2009. Формування готовності майбутніх фахівців банківської справи до аналітичної діяльності засобами моделювання: монографія. Київ : УБС НБУ, 119 с.
9. Стратегія Військово-Морських Сил Збройних Сил України 2035. Доступно:<<https://navy.mil.gov.ua/strategiya-vijskovo-morskyh-syl-zbrojnyh-syl-ukrayiny-2035/>>.
10. Шапран, Ю., 2012. Педагогічне моделювання в процесі формування професійної компетентності майбутнього вчителя біології. *Рідна школа*, № 12, с. 39–43.

DESCRIPTION OF THE MAIN BLOCKS OF THE COMPETENCY MODEL OF STAGED TRAINING OF FUTURE OFFICERS OF THE NAVY ARMED FORCES

Ruslan Shevchenko,

PhD in military science, associate professor

Chair of tactics and general military disciplines

National University "Odessa Maritime Academy", Naval

Institute Odesa, Ukraine

ORCID ID: [HTTPS://ORCID.ORG/0000-0002-6398-6297](https://orcid.org/0000-0002-6398-6297)

ivanonifrich@gmail.com

Abstract. The article emphasizes the need for training the future naval officers, who are not standard thinking officers, leaders who can predict their activities, plan the activities of command subordinates, give a comprehensive and objective analysis of the conditions/situations, predict the course of events, and make efficient decisions in no time.

In the article, the main components of the competence model of degree training of future naval officers of the Armed Forces of Ukraine at institutions of higher military education of Ukraine are characterized.

In the article, the main blocks of the competence model of future naval officers' degree training with an emphasis on groups of competences and levels of their determination based on the fundamental requirements for professional competences of future naval officers of the Armed Forces of Ukraine are represented and characterized.

The model of the graduate's professional competence formation based on the future naval officers' degree training at educational institutions consists of complex blocks. The target block outlines the purpose and objectives of the educational process. Structural and functional block contains: theoretical and practical principles, reveals the process and result of educational and professional training, expressed by such a systemic quality as competence, which ensures the readiness and ability of the future officer to successful professional activity. The control and evaluation unit provides the determination of the equality of acquisition of relevant competencies. The formation of the following groups of competences is provided: socio-psychological, moral and ethical, language competences; team, leadership competences; general scientific and information competences; professional competences; military special competences; scientific and pedagogical competencies. External influences on the organization and implementation of the educational (educational and professional) process, which determine the quality of educational services, success, formation, and preservation of motivation for activity, compliance with the requirements of the educational (educational and professional program), etc are determined. Four assessment levels of the formed competences are offered. The step-by-step character of the implementation of the competence model is outlined.

The model of the future naval officers' professional competence formation at native educational institutions is based on the complex approach which provides an increase of the efficiency of cadets' activity and is a structural formation, notably the formed groups of competences. It is aimed at forming an integrated military and professional experience which allows tackling various tasks of the naval service; takes into account the dynamic nature of the development of the naval Forces of the Armed Forces of Ukraine, essentially new tasks which native higher educational institutions face. This envisages the necessity to train the officers, who can independently navigate the changing social and military reality; possess developed leadership skills and commanding qualities and comprehend

the specifics of professional thinking; are able to understand the complexity and versatility of professional tasks.

Keywords: naval Forces (Navy); Armed Forces of Ukraine (Armed Forces); future officers; stage preparation; competency model

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Artiushyn, H., 2015. Suchasni vymohy do zmistu ta rezultativ osvithoi diialnosti u vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Modern prerequisites to the content and the results of educational activities in higher education establishments of Ukraine], *Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny, Vyp. 1*, s. 22–29.
2. Hnezdilova, K.M., Kasiarum, S.O., 2011. *Modeli ta modeliuvannia u profesiinii diialnosti vykladacha vyshchoi shkoly: navch. Posibnyk* [Models and modeling in professional activities of a lecture of a higher education institution: Manual], Cherkasy: Vydavets "Chabanenko Yu.A.", 124 s.
3. Drach, I.I., 2013. Upravlinnia formuvanniam profesiinoi kompetentnosti mahistrantiv pedahohiky vyshchoi shkoly: teoretyko-metodychni zasady: Monohrafiia [Controlling the development of professional competencies of masters of pedagogic in higher education institution], Kyiv: "Dorado-druk", 456 s.
4. Lodatko, Ye.O., 2015. Vlastyvoli pedahohichnykh modelei: teoretyko-metodolohichniy diskurs. Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity [Characteristics of pedagogical models: theoretical and methodological discourse. Modernization of the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions], *Naukovi zapysky Rivnenskoho derzhavnogo humanitarnoho universytetu. Zb. nauk. prats, Vyp. 12(55), Ch. 1*, s. 106–113.
5. *Ministerstvo oborony Ukraini* [Ministry of Defense of Ukraine]. Ofitsiinyi sait. Dostupno: <<https://www.mil.gov.ua/ministry/normativno-pravova-baza/>>.
6. *Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Instytuti Viiskovo-Morskykh Syl Natsionalnoho universytetu "Odeska morska akademiia"*, 2018 [Provisions on the arrangement of the educational process in the Naval Institute of National University "Odessa Maritime Academy"]. Dostupno: <<http://fvms.onma.edu.ua/Polozhennia%20pro%20orhanizatsiiu%20osvitnoho%20protsesu%20Instytutu%20VMS.pdf>>.
7. *Prohrama "Viiskovy moriak – 2035. Profesiinist i kompetentnist"* [Program "Military mariner – 2035. Professionalism and competence]. Dostupno: <<https://navy.mil.gov.ua/prezentatsiya-programy-vijskovyj-moryak-2035/>>.
8. Savchenko, H.O., 2009. Formuvannia hotovnosti maibutnykh fakhivtsiv bankivskoi spravy do analitychnoi diialnosti zasobamy modeliuvannia: monohrafiia [Development of the readiness of future professionals in the sphere of banking to analytical activities through modeling: Monograph], Kyiv: *UBS NBU*, 119 s.
9. *Stratehiia Viiskovo-Morskykh Syl Zbroinykh Syl Ukraini 2035* [Strategy of the Naval Forces of Ukraine 2035]. Dostupno: <<https://navy.mil.gov.ua/strategiya-vijskovo-morskykh-syl-zbroinyh-syl-ukrayiny-2035/>>.
10. Shapran, Yu., 2012. Pedahohichne modeliuvannia u protsesi formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia biolohii [Pedagogical modeling in the process of formation of the professional competence of a future biology teacher], *Ridna shkola, № 12*, s. 39–43.